

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Stand van de uitvoering 2023

Raad voor de Kinderbescherming

Datum	26 april 2024
Status	definitief

Inhoud

Inleiding	5
Tekort aan passende hulp	6
Terugdringen wachttijden en tekort aan personeel	6
Complexe zorgvragen bij kinderen in adoptiezaken	7
Geen toezicht op thuisonderwijs	7
Toenemende druk op veiligheid van medewerkers	7
Knelpunten in de rijksdienstverlening	8

Inleiding

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) bestaat bijna 120 jaar en is over de jaren heen steeds aan verandering onderhevig. Dat moet ook, omdat we onze missie hebben uit te voeren in een steeds veranderende samenleving. De missie zelf verandert niet. Wij zijn er om kinderen die ernstige schade dreigen op te lopen te beschermen als ouders deze verantwoordelijkheid (tijdelijk) niet kunnen nemen of als kinderen in aanraking zijn gekomen met het strafrecht. Wat altijd in beweging zal zijn is de wijze waarop wij aan die missie vorm en inhoud aan geven, zelf en in stevige samenwerking met anderen.

Voor een adequate uitvoering van onze kerntaken is helderheid over de scope van ons werk uiteraard cruciaal. In dit verband is recente besluitvorming in het kader van de doorontwikkeling van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming relevant. Besloten is dat, als kindbeschermingsmaatregelen aan de orde zijn, de onafhankelijke toets- en adviesfunctie aan de kinderrechter onder rijksverantwoordelijkheid blijft. De keuze is gemaakt, omdat voor kinderen en ouders steeds duidelijk moet zijn waar vrijwillige hulp overgaat in gedwongen overheidsingrijpen. Die overgang moet met voldoende rechtswaarborgen omkleed zijn. De RvdK komt in beeld als wordt nagedacht over zo'n gedwongen maatregel, zij beziet onafhankelijk de noodzaak hiertoe en draagt via advisering aan de rechter in dit proces zorg voor voldoende gelijke behandeling van gezinnen in Nederland. Dat doen we nu en daar blijven we ons, in verdere aansluiting op de partners in het netwerk voor ons, voor inzetten.

In deze Stand van de uitvoering geven we inzicht in de knelpunten en dilemma's van ons werk in de uitvoering. We signaleren enkele relatief nieuwe thema's, zoals de toenemende druk op de veiligheid van onze medewerkers. Verder zijn verschillende thema's die ook in eerder jaren problematisch waren, zoals tekort aan passende hulp, nog actueel.

Raad voor de Kinderbescherming, omdat ieder kind dat ernstige schade dreigt op te lopen het recht heeft veilig verder op te groeien.

Tekort aan passende hulp

Het huidige jeugdstelsel kampt met tekorten in het hulp- en zorgaanbod voor kwetsbare kinderen in complexe situaties.

In de Stand van de uitvoering 2022 bracht de RvdK de zorgen over de tekorten in het hulpaanbod aan kwetsbare kinderen in complexe situaties al aan de orde. Het is belangrijk dat kinderen en gezinnen zo vroeg mogelijk passende hulp ontvangen, bij voorkeur in het vrijwillig kader. Vroege interventie kan voorkomen dat problemen verergeren en dat de kinderen en gezinnen met de RvdK te maken krijgen. Naast het tekort in het vrijwillig kader blijft de RvdK ook een tekort zien aan specialistische vormen van jeugdzorg in strafrechtelijk en civiel kader.

Concreet signaleert de RvdK het volgende:

- De capaciteit in de justitiële jeugdinrichtingen is beperkt, waardoor jongeren soms noodgedwongen in detentiecentra voor volwassenen worden geplaatst.
- De RvdK signaleert een tekort aan begeleide omgang, waardoor de rechten van kinderen om hun ouders te zien onder druk komen te staan.
- Het tekort aan onder andere pleeggezinnen blijft actueel; evenals het gebrek aan een alternatief voor gesloten plaatsingen.
- De RvdK ziet grote regionale verschillen in de beschikbaarheid van jeugdhulp en in het hulpaanbod voor problemen in gezinnen. Deze verschillen leggen druk op de rechtsgelijkheid bij het verkrijgen van passende hulp. Ook vraagt het veel extra inzet van alle betrokken organisaties om samenwerkingsafspraken te maken en uit te voeren.

Terugdringen wachttijden en tekort aan personeel

Ouders en kinderen binnen de jeugdketen hebben te maken met wachtlijsten en wachttijden. Het terugdringen hiervan blijft urgent.

Zoals de RvdK al aan de orde stelde in de Stand van de uitvoering 2022, blijft het tekort aan jeugdbeschermers en jeugdreclasserders de RvdK soms voor complexe uitvoeringsdilemma's stellen.

- Veel gecertificeerde instellingen (GI's) kampen met een tekort aan personeel. Daardoor krijgen kinderen en jongeren soms niet de adequate ondersteuning en hulp die ze nodig hebben. Zo kon in 2023 Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond gedurende een deel van het jaar de kinderen die aan hen werden toegewezen onvoldoende ondersteunen.
- De RvdK signaleert beperkingen in het aanbod in uren begeleiding en aantal contactmomenten om met jongeren te werken aan de doelen die gericht zijn op het voorkomen van recidive.
- De RvdK ziet dat het tekort aan personeel bij de GI's in 2023 is genormaliseerd, terwijl het in 2022 tot een crisisaanpak leidde.

Complexe zorgvragen bij kinderen in adoptiezaken

De RvdK ziet, net als in 2022, dat de problematiek in interlandelijke adoptie complexer wordt. In 2023 heeft de RvdK daarom aanvullend onderzoek uitgevoerd om specifieke adviezen te kunnen geven over het belang van het kind in het adoptieproces.

Zoals de RvdK in 2022 reeds signaleerde, gaan adoptievoorstellen vaker over meerdere broertjes en zusjes tegelijk, met een complexe medische en/of psychosociale zorgvraag. In sommige situaties zijn adoptieouders wel geschikt, maar rijst de vraag of de adoptie wel in het belang van het kind is, dat in verband met zijn specifieke ontwikkelingsbehoefte mogelijk beter elders kan opgroeien, zoals in een gezinshuis. De RvdK acht het in het belang van het kind om hierover te adviseren. Hierover blijft de RvdK met de Centrale Autoriteit in gesprek.

Geen toezicht op thuisonderwijs

De RvdK heeft de taak om onderzoek te doen naar de oorzaken van schoolverzuim en advies te geven over een straf of passende hulpverlening. Het doel van het advies is dat de jongere weer onderwijs gaat volgen en eventuele problemen worden aangepakt.

In het onderzoek dat de RvdK doet naar schoolverzuim, ziet de RvdK dat gemeenten kinderen vrijstelling van de leerplicht verlenen. Deze kinderen kunnen dan thuisonderwijs ontvangen.

Wettelijk is geen toezicht geregeld op het thuisonderwijs, niet op de vorm en ook niet op de kwaliteit. De groep kinderen die thuisonderwijs volgt, is daardoor niet goed in zicht bij instanties. Ook omdat we zien dat het wantrouwen van sommige ouders richting de overheid, en in het bijzonder naar de namens hen kaderstellende instanties zorgelijk te noemen is. Dit kan immers leiden tot (verdere) isolatie van deze kinderen en een gebrek aan noodzakelijke interventies.

Een voorbeeld hiervan is een casus waarbij de RvdK betrokken is en spreekt met een 14-jarig meisje dat niet kan lezen. Adequaat toezicht en ondersteuning zijn nodig voor kinderen die thuisonderwijs volgen, om hun recht op kwalitatief onderwijs te waarborgen.

Toenemende druk op veiligheid van medewerkers

Medewerkers van de RvdK krijgen in toenemende mate te maken met ouders en kinderen die grenzeloos gedrag vertonen en daarmee de veiligheid van medewerkers onder druk zetten.

De RvdK maakt zich zorgen over de maatschappelijke trend in de toename van geweld en agressie tegen werknemers met een publieke taak. Steeds vaker worden intimiderende en agressieve gedragingen en teksten geuit naar medewerkers. Dit gebeurt zowel tijdens persoonlijk als telefonisch contact, bijvoorbeeld in het kader van raadsonderzoeken en de coördinatie van taakstraffen, maar ook op sociale media

en via berichtenservices. De RvdK acht het uiteraard van belang dat haar medewerkers de publieke taak veilig kunnen uitvoeren.

De RvdK maakt zich zorgen over het feit dat het grenzeloze gedrag vaak onbestraft blijft en over de soms ontoereikende mogelijkheden om dit effectief te bestrijden. Dit terwijl medewerkers hiervan veel hinder ondervinden. Een sprekend voorbeeld hiervan is een boze vader die contact legt met de kinderen van een raadsonderzoeker op sociale media. Hoewel een 'vriendschapsverzoek' door deze vader aan de kinderen van een raadsmedewerker geen strafbaar feit oplevert, wordt zoiets als zeer intimiderend en bedreigend ervaren en komen de werkzaamheden van de betrokken raadsmedewerker onder druk te staan.

De veiligheidsrisico's die medewerkers van de RvdK steeds vaker zien, zijn lang niet altijd objectief te toetsen, wat nodig is om afgeschermd werken te legitimeren. De uitwerking hiervan vertaalt zich soms naar handelingsverlegenheid binnen casuïstiek.

De RvdK ziet dat de aanpak van agressie en geweld onder de aandacht is van politie, OM en het departement. Echter, de RvdK ziet ook dat de uitwerking van de Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA) en het doen van anoniem aangifte in de regio's verschilt. In de ene regio kan de RvdK als werkgever namens de medewerker aangifte doen, zodat deze afgeschermd blijft. In een andere regio wordt een persoonlijke en met naam ondertekende verklaring als onmisbaar geacht voor verder opsporingsonderzoek.

De RvdK neemt waar het kan zelf initiatieven om medewerkers preventief en repressief te beschermen tegen agressie en geweld. Dat gaat onder meer over terugvindbaarheid van persoonlijke gegevens van medewerkers op internet, de mogelijkheden om afgeschermd te werken en door middel van trainingen. Deze maatregelen alleen zijn echter onvoldoende om het brede fenomeen effectief aan te pakken.

Knelpunten in de rijksdienstverlening

Om de wettelijke taak goed uit te voeren, heeft de RvdK betrouwbare en passende bedrijfsvoeringsdienstverlening nodig. De RvdK is hiervoor deels afhankelijk van gecentraliseerde dienstverlening binnen de rijksoverheid, die niet altijd goed aansluit bij haar specifieke behoeftes. Dat gaat op onderdelen ten koste van de kwaliteit, snelheid en veiligheid die nodig zijn voor het uitvoeren van de wettelijke taak.

De RvdK beseft dat de rijksdienstverleners niet altijd kunnen voldoen aan de specifieke behoeftes van de RvdK. De RvdK werkt actief samen om problemen op te lossen en blijft intensief in gesprek met de rijksdienstverleners om met hen te zoeken naar oplossingen. Dat vraagt om een balans tussen standaardisatie voor efficiëntie en maatwerk voor effectiviteit.